

Konspekt do lekcji historii

Temat: W krainie kontusza i żupana, czyli z wizytą u XVII- wiecznej szlachty.

Treści programowe:

- starożytni Sarmaci;
- ideologia sarmatyzmu;
- wady i zalety XVII – wiecznej szlachty.

Cele lekcji – po zakończonych zajęciach uczniów:

*pamięta:

- pojęcia: sarmatyzm, ksenofobia, żupan, kontusz, orientalizm
- czym charakteryzowali się starożytni Sarmaci
- cechy, którymi charakteryzował się polski szlachcic w XVII wieku

*rozumie:

- wyżej wymienione pojęcia
- dlaczego szlachta polska stworzyła ideologię sarmacką
- założenia ideologii sarmackiej

*potrafi:

- prawidłowo operować pojęciami historycznymi
- scharakteryzować ideologię sarmatyzmu
- analizować tekst źródłowy
- podjąć próbę oceny postawy szlachty polskiej w XVII wieku
- dostrzec podobieństwa i różnice pomiędzy XVII- wieczną szlachtą, a współczesnymi Polakami

Kształcenie umiejętności:

- poprawnego posługiwania się językiem ojczystym
- poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu
- skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach
- formułowania własnych opinii i sądów

Środki dydaktyczne: podręcznik, „Słownik pojęć i terminów historycznych”, tekst źródłowy „Relacja....1670-1672, Ulryk von Verdum, ilustracje przedstawiająca polskiego szlachcica – Sarmatę(pokaz slajdów)

Metody: praca z podręcznikiem, tekstem źródłowym, słownikiem, ilustracjami, rozmowa nauczająca, praca pod kierunkiem, elementy dyskusji, opis, technologia komputerowa, karta pracy

Czas: 1 godzina lekcyjna

Struktura i opis lekcji.

1. Zaangażowanie

- zapoznanie uczniów z tematem lekcji, celami i głównymi zagadnieniami
- uczniowie przypominają najważniejsze informacje dotyczące baroku
- przypomnienie jak wyglądała pozycja szlachty polskiej i z czego ona wynikała
- nauczyciel rozdaje uczniom teksty źródłowe i karty pracy, które będą wykorzystywane na lekcji

2. Badanie i przekształcanie

Uczniowie zapoznają się z informacjami o starożytnym plemieniu sarmatów oraz z cechami ich charakteryzującymi.

Uczniowie starają się wskazać te cechy, które na pewno nie kojarzą się z XVI- wieczną szlachtą z pośród poniższych:

- wojowniczość
- odwaga

- umiłowanie wolności
- prawość
- szczerość
- gościnność
- dobroczynność

Analiza teksty źródłowego ze szczególnym uwzględnieniem cech szlachcica – sarmaty.

„Nieokietznana wolność, w jakiej żyją Polacy, i prawo, pozwalające opłacać się pieniędzmi za wszystkie zbrodnie, są powodem, że pomiędzy innymi przyzwarami i zabójstwo jest w Polsce bardzo zwyczajne. [...] Sami oni mówią, że u nich za pieniądze można przed sądem dostać tyle fałszywych przysiąg, ile polskich złotych na to chce się wydać. [...]

Jak we wszystkim zaś, tak i w gotowaniu są Polacy bardzo niechłujni. Potrawy przynoszą na stół nie od razu, lecz jedną po drugiej, ponieważ zaś tych potraw jest czasami dziewięć, piętnaście lub dwadzieścia, i z każdej miski biorą, trwają ich ucztę przez długie godziny. Żrą chętnie tłusto.

Przy hojnej napitce przychodzi u nich często do bójki, przy czym szabla musi walnie błyskać. Szablą ta tną i Rabą się wzajemnie po pięściach, twarzy i gdzie tylko mogą, a uchodzi u nich za rzecz zaszczytną być naznaczonym pięknymi bliznami i szramami.”

Ulryk von Verdum, *Relacja...*, 1670-1672

Przedstawienie uczniom przysłów i powiedzeń, których autorami była polska szlachta, aby jeszcze bardziej przybliżyć negatywne cechy szlachty.

*„Kto pije, ten łebski.
Kto nie pije ten kiepski”.*

„Kto oszukuje przy winie, oszukuje przy wszystkim”.

„Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”.

Uczniowie na podstawie powyższych informacji, podręcznika i wcześniejszych wiadomości starają się uzupełnić tabelkę (karta pracy nr 1). Uzupełnienie trzeciej części tabelki to samodzielna praca uczniów, którzy podają swe propozycje cech, krótko uzasadniając swój wybór.

Uwaga!

Przy wyjaśnianiu pojęć uczniowie mogą korzystać z własnych telefonów komórkowych.

SARMATA	XVII – wieczny szlachcic	Współczesny Polak
- wojowniczość - odwaga - umiłanie wolności - prawość - szczerość - gościnność - dobroczynność	- orientalizm - ksenofobia - religijność na pokaz - nietolerancja - zadziorność - duma - kultura złotej wolności szlacheckiej - pijarstwo - obżarstwo	

3. Analiza ilustracji przedstawiających wizerunek polskiego szlachcica – sarmaty. Jedną z nich jest karykatura szlachcica pochodząca z książki „Literatura polska”. Opis elementów stroju XVII – wiecznego szlachcica. (karta pracy 2) Uczniowie opisują elementy garderoby stroju szlacheckiego, a następnie, korzystając z telefonów komórkowych wyjaśniają czym są kontusz i żupan.

POLSKI SZLACHCIC NA ZAGRODZIE RÓWNY WOJEWODZIE

Aleksander Orłowski „Ubogi szlachcic polski”

Kontusz -

Żupan -

Karabela -

Pas słucki -

4. Podsumowanie lekcji. Uczniowie wyjaśniają sens powiedzenia: „Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie”.